

BANKA KÂRLILIK ORANLARININ PANEL VERİ ANALİZİ İLE DEĞERLENDİRİLMESİ: TÜRKİYE’DE FAALİYET GÖSTEREN MEVDUAT VE KATILIM BANKALARININ KARŞILAŞTIRILMASI

ANALYSIS OF BANK PROFITABILITY RATIOS WITH PANEL DATA: COMPARISON OF DEPOSIT AND PARTICIPATION BANKS OPERATING IN TURKEY

Öğr. Gör. Sevda Güler ¹

Özet

Katılım bankalarının çalışma ilkeleri mevduat bankalarından farklı olmakla birlikte, finansal sistemi tamamlayıcı özellikte olmalarından dolayı, mevduat bankaları ile aynı rekabet ortamı içinde faaliyet gösterdikleri bir hakikattir. Araştırmada çalışma ilkeleri farklılık arz eden katılım bankaları ile mevduat bankaları arasında performans karşılaştırılması yapılmış ve bahsi geçen bankaların kârlılığına etki eden faktörler belirlenmeye çalışılmıştır.

Türkiye’de faaliyet gösteren üç katılım bankası ve aktif büyüklüklerine göre ilk dört mevduat bankası örnekleme oluşturmaktadır. Araştırma dönemi 2015-2018 yılları arasında toplam on dört çeyrek dönemi içermektedir. Banka türü açısından performans göstergelerindeki farklılıklar panel veri analizi yardımı ile belirlenmeye çalışılmıştır. Uygulanan panel veri analizinde bağımlı değişken olarak öz kaynak kârlılığı ve aktif kârlılık kullanılmıştır. Banka kârlılığı etkileyen pek çok içsel faktör bağımsız değişken olarak kullanılmıştır. Yapılan analiz sonuçları karşılaştırıldığında $\Delta K4$ (Net Faiz(Kar Payı) Faiz Geliri (Gideri)/Toplam Aktif)katılım bankalarında kârlılığı artırırken mevduat bankalarında kârlılığı azaltmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Katılım Bankacılığı, Panel Veri Analizi, Finansal Oranlar, Banka Kârlılığı

Abstract

In addition to being a complementary component of the financial system due to the fact that the working rules of participation banks are different from the deposit banks, it is a fact that they operate in the same competitive environment as deposit banks. In the this study, performance comparison was made between participation banks and deposit banks whose working were different and factors affecting the profitability of these banks were tried to be determined.

According to by return on assets of commercial banks operating in Turkey of first four banks and three participation banks in Turkey is researched. The research period includes 14 quarter periods of 2015-2018. Differences in performance indicators in the point of bank type were tried to be explained with the help of panel data analysis. Equity profitability and active profitability were used as the dependent variable in the panel data analysis. Many internal factors affecting bank profitability were used as independent variables.

¹ İzmir Kavram Meslek Yüksekokulu, Bankacılık Ve Sigortacılık Bölümü, Öğretim Görevlisi, sevda.guler@kavram.edu.tr

BANKA KÂRLILIK ORANLARININ PANEL VERİ ANALİZİ İLE DEĞERLENDİRİLMESİ: TÜRKİYE’DE FAALİYET GÖSTEREN MEVDUAT VE KATILIM BANKALARININ KARŞILAŞTIRILMASI

When the analysis results are compared, $\Delta K4$ (Interest Income or Expense / Total Assets) increases profitability in participation banks and decreases profitability in deposit banks.

Keywords: Participation Banking, Panel Data Analysis, Financial Ratios, Bank Profitability

1. GİRİŞ

İnsanoğlu tarih boyunca finansman ihtiyacını karşılayabilmenin yöntemlerini aramıştır. İnsanlar tüm hayatları süresince ya kullanmak üzere bir takım mallara ya da satın alma gücünü temsil eden paraya ihtiyaç duymuşlardır. Bu sebeple finansman gereksinimlerini karşılamak üzere pek çok yol bulmuşlardır. Faizli ve faizsiz araçlar aracılığıyla gerçekleşen bu yolların basitten karmaşığa doğru gelişim gösterdiği görülmektedir. Geçmiş ile kıyaslandığında günümüzde devasa şirketler ve bankalar kurulmuştur. Finansal mühendislik olarak adlandırdığımız pek çok finansal araç kullanılmaktadır. Bankacılık sistemi tüm dünyayı sarmış ve ticaretin ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir (Aktepe,2010: 49-50).

Bankalar modern ekonomideki en önemli finansal kurumlardır. Toplum için çok önemli işlevleri yerine getirirler ve bu süreçte ekonomik faaliyetleri, gelir dağılımını ve bir ülkedeki fiyat seviyesini önemli ölçüde etkilemektedirler (Iqbal ve Molyneux,2005: 4).

Türkiye’ de bankacılık sistemine baktığımızda temel olarak üç farklı banka türü mevcuttur. Türk bankacılık sisteminde yer alan banka türleri Şekil 1’ de verilmiştir.

Şekil 1: Türk Bankacılık Sistemi

TKBB, www. Tkbb.org.tr (Ocak,2019).

**BANKA KÂRLILIK ORANLARININ PANEL VERİ ANALİZİ İLE
DEĞERLENDİRİLMESİ: TÜRKİYE’DE FAALİYET GÖSTEREN MEVDUAT VE
KATILIM BANKALARININ KARŞILAŞTIRILMASI**

Günümüzde bankacılık sistemi denildiğinde akla gelen ilk unsur faizle çalışan mevduat bankalarıdır. Mevduat bankaları, mevduat kabul eden ve topladıkları mevduatı kredi olarak kullandıran, çok sayıda tasarruf sahipleri ve müşterilerle çalışan bankacılık türüdür. Kalkınma ve yatırım bankaları ise yeni yatırım fırsatlarının araştırılması, projelendirilmesi, yatırımcılara teknik ve mali desteğin sağlanması ve menkul kıymet borsalarının gelişimini sağlamak için kurulan finansal kurumlardır (Er ve Güneysu,2016: 51). Katılım bankaları çeşitli şekillerde tanımlanmıştır. Bankacılık sistemin tamamlayıcısı olarak tanımlanan katılım bankaları ya da İslami bankacılık, İslam'ın ekonomik ve finansal prensiplerini bankacılık alanında uygulamak kaidesi ile faaliyet gösteren finansal kuruluştur (Alam, Gupta ve Shanmugam,2017: 2).

Türk bankacılık sistemi Cumhuriyet Dönemi öncesi başlayan ve günümüze kadar devam eden köklü bir piyasadır. Bankacılık sektörü kalkınma ve büyümenin en önemli aktörlerinden biri olmuştur. Bankacılık sistemi 1980 sonrası ciddi değişimlere uğramış ve bu değişim hem riski hem de fırsatları birlikte getirmiştir (Baltacı,2016: 22). Tablo 1’de Ekim 2018 tarihi itibariyle Türk bankacılık sektörünün büyüklüğü verilmiştir.

Tablo 1: Türk Bankacılık Sektörünün Büyüklüğü

BANKALAR	SAYI	AKTİFLER		TOPLANAN FONLAR		KULLANDIRILAN FONLAR	
		MİLYON TL	PAYI (%)	MİLYON TL	PAYI (%)	MİLYON TL	PAYI (%)
Mevduat Bankaları	32	3.529.728	88,5	2.060.153	93,7	2.269.393	86,6
Katılım Bankaları	5	204.532	5,1	137.599	6,3	144.901	5,5
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	13	256.251	6	-	-	205.797	7,9
Toplam	50	3.990.510	100	2.197.752	100,0	2.620.091	100,0

Kaynak: BDDK, bddk.org.tr (Ekim, 2018).

Türk bankacılık sektörünün hâkimiyeti mevduat bankalarındadır. Tablo 1’e bakıldığında toplam aktiflerin içinde % 88,5’ lık pay mevduat bankalarına aittir. Çalışma ilkeleri olarak fark göstermesine rağmen aynı fonksiyona sahip katılım bankalarının aktif toplamı içindeki payı % 5’tir. 2018 yılı Ekim ayı itibariyle sektörde elli adet bankanın faaliyet gösterdiği görülmektedir.

BANKA KÂRLILIK ORANLARININ PANEL VERİ ANALİZİ İLE DEĞERLENDİRİLMESİ: TÜRKİYE'DE FAALİYET GÖSTEREN MEVDUAT VE KATILIM BANKALARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Bu bankaların % 64' ünü mevduat bankaları oluşturmaktadır. Katılım bankaları ise Türk bankacılık sisteminin % 10'nu oluşturmaktadır. Mevduat ve katılım bankaları çalışma ilkeleri farklı olsa da aynı sistemin tamamlayıcı unsurlarıdır. Her iki bankacılık türü de fon aracılık fonksiyonunu üstlenmektedir. Bu bakış açısı ile katılım bankalarının sisteme dâhil olabilmesi ve gelişimleri açısından mevduat bankaları ile rekabet edebilmesi elzem bir hal almaktadır. Rekabet edebilmenin ve sisteme dâhil olmanın ön koşulu kârlı çalışabilmektir. Bu amaçla çalışmamızda panel veri analizi yardımı ile söz konusu iki banka türünün kârlılıklarını etkileyen unsurlar belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışma yardımı ile katılım bankacılığı veya ülkemizde İslami bankacılık olarak nitelendirilen bu bankacılık türünün mevcut ve potansiyel sorunlarını irdelemek ve çözüm önerileri sunmak amaçlanmıştır.

2. MEVDUAT VE KATILIM BANKACILIĞINA GENEL BİR BAKIŞ

Halk arasında yaygın olarak bilinen, piyasada geniş faaliyet alanına sahip bankalar, ticari bankalar veya mevduat bankaları olarak tanımlanmaktadır. Bankalar faaliyete başladıkları ilk dönemlerde mevduat toplamak ve bu toplanan mevduatları kredi olarak sunmak şeklinde hizmet vermişlerdir. Zaman içerisinde çeşitli alanlarda da hizmet veren finansal kuruluşlara dönüşmüşlerdir. Mevduat bankaları şu hizmetleri vermektedir; mevduat toplar, kredi verir, çek-senet işlemlerini yürütür, para transferleri gerçekleştirir, kredi kartı hizmeti sunar, pek çok alanda fatura ödemelerini kabul eder, uluslararası bankacılık işlemlerini yürüterek dış ticaret faaliyetlerine aracılık yaparlar (Uygun ve Dölek,2017: 93-96).

Mevduat bankalarının en belirgin özelliği mevduat toplamak ve kredi vermektir. Buna bağlı olarak da kaydi para yaratarak ülke ekonomisini etkilemektedir. Bankacılık sistemi geliştiği ölçüde merkez bankasının uyguladığı para politikası araçları etkili olabilmektedir. Bu özellikleri nedeniyle mevduat bankaları ülke ekonomisi için son derece önem arz etmektedir(Güney,2017: 33).

Katılım bankacılığı, temel olarak risk paylaşımı yoluyla elde edilen adalet şeklinde tanımlanmaktadır. Paydaşların kâr ve zararları paylaşmaları beklenir. Bu nedenle, çıkar veya (Riba/ Faiz) yasaktır. Adalet genellikle dini veya ahlaki bir temelden gelse de, etik finansman yeni bir kavram değildir. Modern kapitalizmin babası olarak adlandırılan ve çoğu zaman ilk iktisatçı olarak nitelendirilen Adam Smith ekonominin etik içeriğini, '*ekonomi, değer temelli bir sosyal bilim olmaktan değersiz bir bilime geçmeye çalıştığından yüzyıllar boyunca aşınmış durumdadır*' olarak vurgulamıştır (Diridi ve Hassan,2010: 8).

***BANKA KÂRLILIK ORANLARININ PANEL VERİ ANALİZİ İLE
DEĞERLENDİRİLMESİ: TÜRKİYE'DE FAALİYET GÖSTEREN MEVDUAT VE
KATILIM BANKALARININ KARŞILAŞTIRILMASI***

Katılım bankacığı ve katılım finans toplumun ekonomik ve mali alanlarından faizi reddeden şeriat prensiplerine uygun bir ideolojik disiplindir (Khan ve Bhatti,2008: 38).

Fıkıh el-mu'amalat olarak bilinen ticaret hukuku, İslam ekonomisinin ilkelerini açıklamaktadır. Bu yasa, tüm ticari işlemlerde sosyal adalet ve eşitlik konularını göz önünde bulundurmaktadır. Aynı zamanda girişimciliğe sevk eden, mülkiyet haklarının savunan ve sözleşmeden doğan sorumlulukların şeffaflığına ve kutsallığına dayanmaktadır. Bu yönleri ile şeriat olarak bilinen İslami hukuk kurallarının hükümleri uyarınca, yatırım yapmak isteyen hem müslüman hem de müslüman olmayan kişilere hitap etmektedir (Ariss,2010: 102).

Uluslararası literatüre bakıldığında modern tarzda ilk İslami bankacılık faaliyetlerin 1963 yılında Mısır'ın Mith Gamr kasabasında Ahmed en-Neccar tarafından kurulan banka olduğu düşünülmektedir. Başka bir yaklaşıma göre ise 1975 yılında kurulan Dubai İslam Bankası (Dubai Islamic Bank) ilk özel İslami ticaret bankası olarak gösterilmektedir. Bir başka bakış açısına göre ise 1974 yılında kurulan İslam Kalkınma Bankası bu alandaki modern ilk teşebbüs olarak kabul edilmektedir. Literatürde pek rastlanmayan Osmanlı' da 1913 tarihinde faaliyete geçen Adapazarı İslam Ticaret Bankası, İslam adına taşıyan ilk bankalardan biri olarak kabul görmektedir (Atar,2017: 1038).

Tarihsel süreç içinde küresel açıdan baktığımızda faizsiz bankacılık şu şekilde gelişim göstermiştir. 1950'lerde faizsiz ekonomi ve finansa dair tartışmalar ve yayınlar filizlenmeye başlanmıştır. İlk faizsiz bankalar bu dönemde kurulmaya başlanmıştır. 1960'lara gelince Mısır' da ilk faizsiz banka ve Malezya' da ilk yatırım kuruluşu kurulmuştur. 1970'lerde uluslararası platformda faizsiz bankacılığın kabul görmeye başlanmıştır. Bunun sonucu ile birlikte 1975 yılında Cidde'de İslam Kalkınma Bankası (IDB) kurulmuştur. 1980' de Malezya ve Bangladeş gibi ülkelerde açılan faizsiz banka sayısı artmıştır. 1990'larda katılım bankalarının hem yasalara hem belirli ölçülere oluşması için İslami Finansal Kuruluşlar Muhasebe ve Denetim Organizasyonu (AAOIFI) kurulmuştur. 2000'de sistemin tabanını hazırlayan CIBAFI (İslami Bankalar ve Finansal Kurumları Genel Konseyi), IIFM (Uluslararası İslami Finansal Pazar), IFSB (İslami Finansal Hizmetler Kurulu) gibi kuruluşlar ortaya çıkmıştır. Pek çok mevduat bankası faizsiz bankacılık ürünlerini de yatırımlarında kullanmaya başlamıştır. 2013 yılından günümüze kadar geldiğimizde elli sekizden fazla ülkede dört yüz on biri katılım bankası olmak üzere dokuz yüz doksan üç faizsiz finans kuruluşu faaliyetlerine devam etmektedir (TKBB, www.tkbb.org.tr).

BANKA KÂRLILIK ORANLARININ PANEL VERİ ANALİZİ İLE DEĞERLENDİRİLMESİ: TÜRKİYE'DE FAALİYET GÖSTEREN MEVDUAT VE KATILIM BANKALARININ KARŞILAŞTIRILMASI

İslam dini faizi haram kıldığı ve yasakladığı için geleneksel (mevduat) banka ürünlerinin faiz esaslı oluşu uzun dönemler faiz hassasiyeti gösteren kişilerin finans sisteminden uzak kalmasının gerekçelerinden biri olmaktadır. Bu kişilerin sisteme dâhil edebilme gayesi ile faaliyete geçen bu bankalar zaman içinde gelişim göstermişlerdir (Gökalp,2014: 192-193).

Türkiye'de katılım bankacılığı, 1985 yılında faaliyete geçen iki katılım bankası ile bankacılık sistemine dâhil olmuştur. Katılım bankaları ekonomiye çeşitli nedenlerle katılmayan tasarrufları faizsiz finansman prensipleri çerçevesinde, milli ekonomiye kazandırma amacı ile faaliyetlerine başlamışlardır (Deran ve Özlucan,2009: 86).

Türk bankacılık sektörüne yeni bir bankacılık türü olarak kabul edilen katılım bankacılığı, tasarruflarını faizsiz esasa göre değerlendirmek isteyen tasarruf sahipleri ile yine aynı prensiplere uygun olacak şekilde finansman ihtiyaçlarını karşılamak isteyen iş sahipleri ve girişimciler için yeni bir seçenek olarak ortaya çıkmıştır. Bu sektör, hem ülkedeki atıl kaynakların ekonomiye kazandırılmasını sağlamaktadır. Hem de bankacılığın başlıca görevi olan fon toplama ve kullandırma fonksiyonunu gelişimine katkı sağlamaktadır. Finansal sisteme entegre yeni ürünlerle sektörün çok yönlü olmasını ve finansal derinliğini artırmaktadır (Bulut ve Er,2009: 15-16).

İslami bankacılık, diğer bankacılık sistemleri gibi, gelişen bir sistem olarak görülmektedir. Bu sistem içinde yer alan kişi ve kuruluşlar tasarruflarını İslami kuralların izin verdiği şekilde yatırırlar. Bununla birlikte, yatırımlarında helal getiri sağlayabilmektedirler. İslam alimleri ve bankacılar son otuz yıl içinde önemli ilerlemeler kaydetmiştir. Ancak, İslami bankacılık ve finans kavramları hala gelişim aşamasındadır (Iqbal ve Molyneux,2005: 18).

Faizsiz bankacılık veya İslami bankacılık olarak nitelendirilen katılım bankacılığı, geleneksel bankacılık ile mukayese edildiğinde hem Türkiye' de hem de dünyada büyüme eğilimi son dönemlerde büyüme eğilimi göstermektedir. Bu eğilim mali sistemin derinleşmesine yol açmıştır. Bu yönelim nedeniyle İslami bankalar konusunda yapılan çalışmalar da artış göstermiştir. Bu sebeplerden dolayı bu çalışmanın banka kârlılığı hususunda mevcut ve gelecek hakkında ipuçları vereceği düşünülmektedir.

3. LİTERATÜR TARAMASI

Demirel ve diğerleri (2013) çalışmalarında, Türkiye'deki bankaların faaliyet oranlarını ve kârlılık eğilimlerini analiz etmişlerdir. Çalışmada özel, kamu ve yabancı sermayeli mevduat bankalarının faaliyet oranları ve kârlılık göstergeleri, zaman serisi – panel veri analizi

***BANKA KÂRLILIK ORANLARININ PANEL VERİ ANALİZİ İLE
DEĞERLENDİRİLMESİ: TÜRKİYE’DE FAALİYET GÖSTEREN MEVDUAT VE
KATILIM BANKALARININ KARŞILAŞTIRILMASI***

yöntemiyle karşılaştırmışlardır. Kârlılık ölçütü olarak; aktif kârlılığı, net faiz oranı, öz kaynak kârlılığı ve diğer faaliyet giderleri / toplam aktifler olarak ele almışlardır. 2002 Mart – 2012 Haziran arasında üçer aylık veriler kullanılarak analiz etmişlerdir. Çalışma sonucunda kamu bankalarının kârlılık açısından daha verimli çalıştığı sonucuna ulaşmışlardır.

Doğan (2013) çalışmasında kârlılık, likidite, risklilik, borç ödeme gücü ve sermaye yeterlilik oranları yardımıyla katılım bankaları ile geleneksel bankaların performanslarını analiz etmişlerdir. Söz konusu bankalar arasında farklılığının tespit edilmesi için t-testinden yararlanmışlardır. Yapılan analiz sonucunda; katılım bankalarına likiditesi, borç ödeme gücü ve sermaye yeterliliği daha düşük olduğunu tespit etmişlerdir. Fakat katılım bankalarının risklilik açısından geleneksel bankalara göre daha düşük olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Gökalp (2014) çalışmasında, Türkiye’de faaliyet gösteren ticari bankaların ve katılım bankalarının kârlılıklarının krizden etkilenip etkilenmediğini ortaya koymak amacıyla t-testi ile analiz yapmıştır. Sermaye yapısı, aktif kalitesi, bilanço yapısı, likidite ve masraf yönetimi değişkenlerini kullanmıştır. Yapılan çalışma sonucunda finansal krizin her iki banka türünün kârlılığında olumsuz yönde bir etkisinin olduğunu tespit edilmiştir. Ancak yapılan karşılaştırmalar sonucunda katılım bankalarının krizden daha fazla etkilendiği sonucuna ulaşmıştır.

Toraman ve diğerleri (2015) çalışmalarında, Türkiye’de faaliyet gösteren ve Borsa İstanbul ‘da işlem gören on bir mevduat bankası ile dört katılım bankasının 2006-2014 dönemi mali tablo verileri karşılaştırmıştır. Araştırma sonunda elde edilen bulgulara göre; katılım bankalarının aktif büyüklükleri açısından henüz yeterli bir büyüklüğe ulaşamadığını tespit etmişlerdir. Mevduat bankalarının katılım bankalarına göre aktif kârlılıklarının daha yüksek olduğu ve takipteki kredilerin toplam krediler içindeki payının artırdığını sonucuna ulaşmışlardır.

Demirbaş ve Yurttadur (2017) çalışmalarında 2010-2016 yılları finansal tablolarından elde edilen verileri kullanılarak Türkiye Finans, Albaraka Türk ve Kuveyt Türk olmak üzere üç katılım bankası ve benzer büyüklüklerde üç mevduat bankasının (Şeker Bank, Türk Ekonomi Bankası ve ING Bank) finansal performanslarını t testi yöntemi ile karşılaştırmışlardır. Katılım bankalarının kârlılık konusunda mevduat bankalarına göre daha yüksek performans ortaya koyduklarını, likidite açısından yine katılım bankalarının daha likit olduğunu ve bununla birlikte borçluluk oranında katılım bankalarının daha borçlu bir yapıya sahip olduklarını tespit etmişlerdir.

***BANKA KÂRLILIK ORANLARININ PANEL VERİ ANALİZİ İLE
DEĞERLENDİRİLMESİ: TÜRKİYE’DE FAALİYET GÖSTEREN MEVDUAT VE
KATILIM BANKALARININ KARŞILAŞTIRILMASI***

Demez ve diğerleri (2018) çalışmalarında, Türkiye’de faaliyet gösteren üç İslami ve dokuz mevduat bankasının 2010-2015 yılları arasındaki performanslarını panel veri modeli yardımıyla analiz etmişlerdir. Elde edilen veriler ışığında mevduat bankalarının performanslarını banka büyüklüğü, rezervler, reel efektif döviz kuru, reel faiz oranı değişkenlerinin etkilendiği görülürken, İslami bankaları banka büyüklüğü, mevduat oranı, rezervler, pazar yoğunluğu, reel efektif döviz kuru, reel faiz oranı değişkenlerinden daha fazla etkilendiği sonucuna ulaşmışlardır.

Iqbal (2001) çalışmasında, 1990-1998 yılları arasında on iki ülkeye ait on iki İslami ve on iki geleneksel (mevduat) bankanın toplam öz kaynak değişkenleri, toplam mevduat, toplam yatırım, toplam varlık, toplam gelir ve sermaye/varlık, likidite oranı, dağıtım oranı, maliyet/gelir oranı, ROA (Aktif Kârlılık), ROE (Öz Kaynak Kârlılığı) verileri ile eğilim analizi yapmıştır. Çalışma sonucunda İslami bankaların daha iyi performans gösterdiğini elde etmiştir.

Bader ve diğerleri (2008) yaptıkları çalışmalarında Veri Zarflama Analizi yöntemi yardımıyla yirmi bir ülkede 1990-2005 döneminde kırk üç İslami ve otuz yedi geleneksel bankanın maliyet, gelir ve kâr verimliliğini ölçmüş ve karşılaştırmışlardır. Bankaların ortalama verimliliklerini, büyüklüklerine, yaşlarına ve bölgelerine göre değerlendirmişlerdir. Çalışma sonucuna göre geleneksel ve İslami bankalar arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşmışlardır.

Ariss (2010) çalışmasında, bankacılık sektörünün İslami ve geleneksel kesimleri arasındaki rekabet koşullarını farklı pazar gücü göstergeleri kullanarak değerlendirmek ve piyasadaki kârlılık seviyelerindeki farklılıkları çok değişkenli bir bağlamda araştırmayı amaçlamıştır. Örneklem 2000–2006 yılları arasında on üç farklı ülkede faaliyet gösteren elli sekiz İslami ve yüz doksan iki geleneksel bankayı kapsamaktadır. Araştırma sonucuna göre İslami bankalar kredi riskine geleneksel bankalara göre daha fazla karşılık ayırabilmektedir. Ancak, İslami ve geleneksel bankalar arasında kârlılık seviyelerinde tutarlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Hanif (2011) çalışmasında İslami ve geleneksel bankacılıktaki benzerlik ve farklılıkları tespit etmeye çalışmıştır. İslami bankacılığın, şeriatın dayattığı bazı kısıtlamalarına rağmen modern geleneksel bankacılık gibi çok fazla uygulandığını ve çok sayıda iş gereksinimini başarıyla ele aldığını, dolayısıyla İslami bankacılığın iş dünyasına tamamen yabancı olmadığını sonucuna ulaşmıştır. Çalışmada ayrıca, İslami bankacılığın geleneksel uygulamaların bir kopyası olmadığı tespit etmiştir. İslami Finansal Kuruluşların (IFI) faaliyetlerinde geleneksel bankacılığa kıyasla büyük farklılıklar bulunmaktadır.

BANKA KÂRLILIK ORANLARININ PANEL VERİ ANALİZİ İLE DEĞERLENDİRİLMESİ: TÜRKİYE'DE FAALİYET GÖSTEREN MEVDUAT VE KATILIM BANKALARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Hanif, Tariq, Tahir, and Momeneen (2012) çalışmalarında, 2005-2009 yılları arasında Pakistan da faaliyet gösteren yirmi iki geleneksel ve beş İslami bankanın içsel ve dışsal faktörlerin performanslarını nasıl etkilediğini ortaya koymaya çalışmışlardır. Çalışmanın sonucunda müşterilerin İslami bankaları şariat kurallarına uydularından dolayı tercih ettiklerini saptamışlardır. Ayrıca geleneksel banka müşterilerinin kârlılık fırsatları nedeniyle de katılım bankalarını tercih ettikleri sonucuna ulaşmışlardır.

Beck, Demirgünç-Kunt, and Merrouche (2013) çalışmalarında, 1995-2009 yılları arasında dört yüz yirmi iki mevduat ve seksen sekiz İslami bankanın verimlilik ve iş açısından performansları karşılaştırmışlardır. Ayrıca 2008 küresel finansal krizinin kırk bir İslami banka ve yüz altmış altı geleneksel bankayı nasıl etkilediğini araştırmışlardır. Araştırma sonucunda iş yönelimi olarak herhangi bir farklılık gözlenmemiştir Fakat geleneksel bankalara göre İslami bankaların kriz döneminden daha az etkilendiği ortaya çıkarmışlardır.

Acaravcı ve Çalım (2013) çalışmalarında Türk bankacılık sisteminin kârlılık belirleyicileri tespit etmek amacıyla eş bütünleşme testi uygulamışlardır. Banka kârlılığına etki eden hem içsel hem dışsal faktörleri bağımsız değişken olarak ele almışlardır. Bağımlı değişken olarak öz kaynak kârlılığı, aktif kârlılığının ve net faiz marjı oranlarını kullanmışlardır. Banka kârlılığının belirleyicisi olarak içsel faktörlerin daha çok etkilediği sonucuna ulaşmışlardır.

Akala (2015) çalışmasında hem katılım bankalarının hem de geleneksel bankaların finansal performansları karşılaştırmıştır. Toplanan veriler (2005 - 2015) yıllarını kapsamaktadır. Oran analizi ve bir çok finansal teknik analiz yöntemleri kullanılarak tablo ve grafikler yardımı ile trend analizi uygulamıştır. Elde ettiği bulgulara göre mevduat bankalarının, katılım bankalarından daha iyi performans gösterdiğini tespit etmişlerdir. Fakat katılım bankalarının mevduat bankalarından finansal açıdan daha istikrarlı olduğunu tespit etmişlerdir.

4. UYGULAMA

Bu çalışmanın amacı Türkiye'de faaliyet gösteren katılım bankaları ile mevduat bankalarının finansal performanslarını çeşitli göstergeler açısından 2015-2018 çeyrek dönem (on dört dönem) verileri kullanılarak istatistiksel olarak karşılaştırmaktır. Çalışmada katılım bankalarının finansal performansları mevduat bankalarının performansları ile karşılaştırılmıştır. Aynı zamanda bu çalışmada söz konusu bankaların gelecekteki büyüme ve rekabet edebilme performansları hakkında ipuçları elde edilmeye çalışılmaktadır. Türkiye' de faaliyet gösteren üç katılım bankası ve aktif büyüklüklerine göre ilk dört mevduat bankası seçilmiştir. Bu bankalar Tablo 2' de listelenmiştir.

**BANKA KÂRLILIK ORANLARININ PANEL VERİ ANALİZİ İLE
DEĞERLENDİRİLMESİ: TÜRKİYE’DE FAALİYET GÖSTEREN MEVDUAT VE
KATILIM BANKALARININ KARŞILAŞTIRILMASI**

Tablo 2: Veri Setini Oluşturan Bankalar

Sayı	Katılım Bankaları	Mevduat Bankaları
1	Albaraka Türk	İş Bankası
2	Kuveyt Türk	Ziraat Bankası
3	Türkiye Finans Katılım	Garanti Bankası
4	-	Ak Bank

Bankalara ait veriler Kamu Aydınlatma Platformu’nun resmi internet sitesinden elde edilmiştir. Literatürde yer alan çalışmalarda kullanılan değişkenler göz önünde tutularak banka kârlılığını ifade eden iki bağımlı değişken, kârlılığı belirleyeceği düşünülen yedi bağımsız değişken kullanılmıştır. Tablo 3’te çalışmada kullanılan değişkenler listelenmiştir.

Tablo 3: Bağımlı ve Bağımsız Değişkenler

DEĞİŞKEN	KOD	AÇIKLAMA
BAĞIMLI DEĞİŞKEN	K2 (ROE)	Öz kaynak Kârlılığı= Net Kâr/Öz sermaye
	K3 (ROA)	Aktif Kârlılık= Net Kâr/ Aktif Toplam
BAĞIMSIZ DEĞİŞKEN	K4	Net Faiz (Kar Payı) Faiz Geliri (Gideri)/Toplam Aktif
	K5	Sermaye Yeterlilik Oranı
	K6	Borç/Toplam Aktif
	K7	Toplam Kredi/Toplam Aktif
	K8	Takipteki Kredi/Toplam Kredi
	K9	Öz sermaye/ Toplam Krediler
	K10	Toplam Aktifin Doğal Logaritması

Sermaye Yeterlilik Oranı; Kredi Riski İçin Gerekli Sermaye Yükümlülüğü (Kredi Riskine Esas Tutar*0,08) (KRSY), Piyasa Riski İçin Gerekli Sermaye Yükümlülüğü (PRSY), Operasyonel Risk İçin Gerekli Sermaye Yükümlülüğü (ORSY) ve öz kaynak verileriyle hesaplanmaktadır. Sermaye yeterlilik oranı; $\frac{\text{Öz kaynak}}{((\text{KRSY}+\text{PRSY}+\text{ORSY}) *12,5*100)}$ ifade etmektedir.(TKBB, www.tkbb.org.tr E.T. 25.12.2019).Bu oran Türkiye Katılım Bankaları Birliği sitesinden hazır hesaplanmış bir şekilde elde edilmiştir.

Öz kaynak kârlılığı, ortakların bankaya koydukları sermayenin kârlılığını ifade etmektedir. Net dönem kârının öz kaynaklara oranlanmasıyla elde edilen bir orandır(Demirel vd., 2013: 105). Aktif kârlılık banka kârlılığının temel göstergesi olarak kabul edilmektedir. Dönem net kârının toplam aktife bölünmesi ile hesaplanan bir orandır(Taşkın,2011: 295).

***BANKA KÂRLILIK ORANLARININ PANEL VERİ ANALİZİ İLE
DEĞERLENDİRİLMESİ: TÜRKİYE’DE FAALİYET GÖSTEREN MEVDUAT VE
KATILIM BANKALARININ KARŞILAŞTIRILMASI***

Katılım bankalarının bilançosunda yer alan Net Faiz (Kar Payı Geliri/ Gideri) hesap kalemi; faiz geliri/ gideri anlamına gelmektedir. Bu sebeple uygulamada; hesap kalemlerinde farklılık arz etmektedir.

4.1. Panel Veri Analizi ve Sonuçlar

Yatay kesit ve zaman serisi verilerinin birleştirilmesi ile panel veri modeli oluşmaktadır. Zaman boyutuna sahip yatay kesit veriler kullanılarak oluşturulan panel veri analizi yardımıyla ekonomik ilişkilerin tahmin edilmesi yöntemine panel veri analizi denir. Bu analiz genelde yatay kesit biriminin sayısının (N) dönem sayısından (T) fazla $N > T$ olduğu durumlarda karşılaşılmaktadır (Tatoğlu, 2018: 3-4). Çalışmada zaman kesiti 2015 ile 2018 dönemi çeyrek verileri (on dört dönem), yatay kesitse katılım ve geleneksel bankalar (7 adet) olarak ele alınmıştır.

Genel olarak panel veri analizi;

$$Y_{it} = \beta_0 + \beta_1 X_{it} + \beta_2 X_{it} + \beta_3 X_{it} + \beta_4 X_{it} + \varepsilon_{it}$$

şeklinde yazılabilmektedir. Burada;

Y: Bağımlı değişken,

X_k : Bağımsız değişkenler,

β : Eğim parametreleri,

u: Hata terimi,

α : Sabit parametreyi,

i: Alt indisi; Birimleri (birey, firma, şehir, ülke gibi),

t: Alt indisi; Zamanı (gün, ay, yıl gibi) ifade etmektedir (Tatoğlu,2018: 4).

Çalışmada Pesaran Scaled LM ve Breusch-Pagan LM testleri ile yatay kesit bağımlılıkları kontrol edilmiştir. Yapılan test sonucunda, “Yatay kesit bağımlılığı yoktur” H_0 hipotezi kurulmuştur. Elde edilen olasılık değeri 0.05 den küçük olduğundan H_0 için red edilir. Tüm değişkenler yatay kesit bağımlılığı içermektedir. Bu nedenle değişkenlerin durağanlıkları ikinci nesil birim kök testi olan Pesaran Testi ile araştırılmıştır. Bu sonuç paneli oluşturan bankaların bağımsız olduğu ve bankalardan birine gelen şoklardan tüm diğer bankaların aynı düzeyde etkilenmediği anlaşılmaktadır.

**BANKA KÂRLILIK ORANLARININ PANEL VERİ ANALİZİ İLE
DEĞERLENDİRİLMESİ: TÜRKİYE’DE FAALİYET GÖSTEREN MEVDUAT VE
KATILIM BANKALARININ KARŞILAŞTIRILMASI**

Çalışmada geleneksel ve katılım bankalarının kârlılıklarını mukayese edebilmek için dört farklı model kurulmuştur. Katılım bankaları için aktif kârlılık ve öz sermaye kârlılığı için oluşturulacak modeller aşağıdaki gibi ifade edilebilir:

Model1: $\Delta K2(ROA)_{it} = \beta_0 + \beta_1 \Delta K4_{it} + \beta_2 \Delta K5_{it} + \beta_3 \Delta K6_{it} + \beta_4 K7_{it} + \beta_5 \Delta K8_{it} + \beta_6 K9_{it} + \beta_7 \Delta K10_{it} \varepsilon_{it}$

Model2: $\Delta K3(ROE)_{it} = \beta_0 + \beta_1 \Delta K4_{it} + \beta_2 \Delta K5_{it} + \beta_3 \Delta K6_{it} + \beta_4 K7_{it} + \beta_5 \Delta K8_{it} + \beta_6 K9_{it} + \beta_7 \Delta K10_{it} \varepsilon_{it}$

Mevduat bankaları için, aktif kârlılık ve öz sermaye kârlılığı için oluşturulacak modeller aşağıdaki gibi ifade edilebilir:

Model3: $\Delta K2(ROA)_{it} = \beta_0 + \beta_1 \Delta K4_{it} + \beta_2 \Delta K5_{it} + \beta_3 K6_{it} + \beta_4 K7 + \beta_5 K8 + \beta_6 K9 + \beta_7 \Delta K10_{it} \varepsilon_{it}$

Model4: $\Delta K3(ROE)_{it} = \beta_0 + \beta_1 \Delta K4_{it} + \beta_2 \Delta K5_{it} + \beta_3 K6_{it} + \beta_4 K7_{it} + \beta_5 K8_{it} + \beta_6 K9_{it} + \beta_7 \Delta K10_{it} \varepsilon_{it}$

Panel veri analizinde literatürde farklı modeller kullanılmaktadır. Bunlardan genellikle kullanılan modeller; sabit etkiler modeli ve tesadüfi etkiler modelidir. Sabit etkiler modeli eğitim katsayılarının zaman ve kesit birimleri için aynı olduğu, bunun yanında sabit katsayının yatay kesit birimlerine göre farklılık gösterdiği durumlarda kullanılırken; tesadüfi etkiler modellerinde birimlere veya zamana göre meydana gelen değişiklikler hata teriminin bir bileşeni olarak modelde yer alırlar (Tatoğlu,2013: 55). Kurulan dört model için yapılan Breusch-Pagan LM Testi ve F testi sonuçlarına göre olasılık değeri 0.05’ ten küçük çıkmıştır. Her bir model için sabit etkiler modelinin geçerli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 4: Varyans ve Otokorelasyon Testi Sonuçları

	KATILIM BANKALARI		MEVDUAT BANKALARI	
	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4
VARYANS TESTİ				
Modified Wald Varyans	90.96 (0.000)	90.96 (0.000)	657.90 (0.0000)	657.93 (0.0000)
OTEKORELASYON TESTİ				
Durbin-Watson	1.93	1.93	1.06	1.06

**BANKA KÂRLILIK ORANLARININ PANEL VERİ ANALİZİ İLE
DEĞERLENDİRİLMESİ: TÜRKİYE'DE FAALİYET GÖSTEREN MEVDUAT VE
KATILIM BANKALARININ KARŞILAŞTIRILMASI**

Farklı varyans testi hata terimi için yapılan varsayımlardan birisi hata terimlerinin varyansı sabittir ve aralarındaki kovaryans sıfırdır varsayımdır. Farklı varyans testlerinden biri de White Farklı Varyans testidir. White testinde sabit varyansı ifade eden hipotez, χ^2 test istatistiği ve olasılık değerini almaktadır (Tatoğlu,2018: 214).

Eğer hesaplanan χ^2 değeri tablo değerinden büyükse H_0 reddedilir. Yani değişen varyans sorunu var demektir. Eğer büyük değilse değişen varyans sorunu yoktur (www.kisisel.ankara.edu.tr). Test sonuçlarına göre dört modelde de χ^2 değeri tablo değerinden büyüktür ve farklı varyans sorunu olduğu ortaya çıkmaktadır.

Klasik modelde otokorelasyon sınamasında en çok tercih edilen yöntemlerden biri bilindiği gibi Durbin- Watson testi' dir. Durbin- Watson testi zaman serisi ile çalışıldığında otokorelasyon varlığını sınamak için kullanılmaktadır. Durbin- Watson testi sonucuna göre, test istatistiğinin 2' den küçük olması durumunda birinci dereceden otokorelasyon olmadığını ifade eden H_0 hipotezi reddedilmektedir, modelde birinci dereceden otokorelasyon vardır (Tatoğlu, 2018: 216). Çalışmada Durbin- Watson testi oluşturduğumuz dört modelde uygulanmıştır. Test istatistiğine göre tüm modellerde 2' den küçük çıkmıştır. Bu sebeple otokorelasyon sorunu olmadığı sonucuna ulaşılmaktadır.

4.2. Analiz Sonuçları

Tablo 5: Katılım Bankaları İçin Klasik Model Tahmin Sonuçları

	Model 1 (ROA)	Model 2 (ROE)
Sabit (C)	1.1701	1.1701
ΔK_4	1.0136 (0.000)	1.0136 (0.000)
ΔK_5	-1.0602 (0.07)	-2.060 (0.001)
ΔK_6	-0.045 (0.419)	-0.045 (0.419)
K7	0	0
K8	-1.6593 (0.049)	-1.6593 (0.049)
K9	-0.195 (0.202)	-1.019 (0.202)
ΔK_{10}	0	0
R ²	0.66	0.65

**BANKA KÂRLILIK ORANLARININ PANEL VERİ ANALİZİ İLE
DEĞERLENDİRİLMESİ: TÜRKİYE'DE FAALİYET GÖSTEREN MEVDUAT VE
KATILIM BANKALARININ KARŞILAŞTIRILMASI**

Model 1ve Model 2 sonuçlarına göre; $\Delta K4$ (Net Faiz(Kar Payı) Faiz Geliri (Gideri)/Toplam Aktif)değişkeni kârlılığın artmasına neden olurken $\Delta K5$ (Sermaye Yeterlilik Oranı) ve $K8$ (Takipteki Kredi/Toplam Krediler) kârlılığın azaltmaktadır. $\Delta K6$ (Borç/Toplam Aktif), $K7$ (Toplam Kredi/ Toplam Aktif), $K9$ (Öz sermaye/Toplam Krediler) ve $K10$ (Toplam Aktifin Doğal Logaritması) kârlılık üzerinde anlamlı bir etkiye sahip değildir. Düzeltilmiş R^2 değeri bağımlı değişkendeki değişimleri açıklamaktadır. Model 1 ve Model 2' de sırasıyla bağımlı değişkenlerdeki değişimlerin yaklaşık % 66 ve % 65' i kurulan modellerle açıklanabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 6: Mevduat Bankaları İçin Klasik Model Tahmin Sonuçları

	Model 3 (ROA)	Model 4 (ROE)
Sabit (C)	-6.42	3.909
$\Delta K4$	-0.797 (0.000)	-0.839 (0.000)
$\Delta K5$	0.0870 (0.301)	0.035 (0.958)
$K6$	5.314 (0.275)	-3.158 (0.423)
$K7$	-32.25 (0.323)	19.597 (0.459)
$K8$	-0.294 (0.915)	0.250 (0.268)
$\Delta K9$	-0.177 (0.022)	-0.123 (0.049)
$\Delta K10$	0.198 (0.025)	0.117 (0.097)
R^2	0.66	0.83

Model 3 ve Model 4 sonuçlarına göre; $\Delta K4$ (Net Faiz(Kar Payı) Faiz Geliri (Gideri)/Toplam Aktif)ve $\Delta K9$ (Öz sermaye/Toplam Krediler) değişkenleri kârlılığın azalmasına neden olurken $\Delta K10$ (Toplam Aktifin Doğal Logaritması) söz konusu kârlılıkları artırmaktadır. $\Delta K5$ (Sermaye Yeterlilik Oranı), $K6$ (Borç/Toplam Aktif), $K7$ (Toplam Kredi/Toplam Aktif) ve $K8$ (Takipteki Kredi/Toplam Kredi) kârlılık üzerinde anlamlı bir etkiye sahip değildirler. Düzeltilmiş R^2 değeri Model 3 ve Model 4' te sırasıyla bağımlı değişkenlerdeki değişimlerin yaklaşık % 66 ve % 83' ünü açıklanabileceğini ifade etmektedir.

BANKA KÂRLILIK ORANLARININ PANEL VERİ ANALİZİ İLE DEĞERLENDİRİLMESİ: TÜRKİYE'DE FAALİYET GÖSTEREN MEVDUAT VE KATILIM BANKALARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Yapılan analiz sonuçları karşılaştırıldığında $\Delta K4$ (Net Faiz(Kar Payı) Faiz Geliri (Gideri)/Toplam Aktif) katılım bankalarında kârlılığı artırırken mevduat bankalarında kârlılığı azaltmaktadır. Söz konusu diğer değişkenler her iki banka türü açısından istatistiksel olarak farklılık göstermiştir.

5. SONUÇ

Bankalar kâr etme amacı güden ve bu amaç ile faaliyetlerini sürdüren kuruluşlardır. Topladıkları fonları, fon gereksiniminde bulunan kişilere aktaran ekonominin sürekliliğini sağlayan ülke ekonomileri için mühim kuruluşlardır. Bankaların sağlıklı bir yapıya sahip olması için istikrarlı bir şekilde kâr elde edebilmesi gereklidir. Bu gereklilikten yola çıkarak çalışmada bankaların kârlılığını etkileyen faktörlerin analiz edilmesi amaçlanmıştır.

Araştırmada çalışma ilkeleri farklılık arz eden katılım bankaları ile mevduat bankaları arasında performans karşılaştırılması yapılmış ve bahsi geçen bankaların kârlılığına etki eden faktörler belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda iki banka türüne ait söz konusu kârlılıkların farklı yönlerde etkilendiği ortaya çıkmıştır.

Katılım bankaları kaydi işlemler üzerinden kâr ya da zarar üretmeyen, reel ekonomik faaliyetlere finansman sağlayan veya doğrudan bu faaliyetleri gerçekleştiren kurumlardır. Katılım bankaları düşünce, bakış açısı, şekil, davranış, hedef ve uygulama bakımından mevduat bankalarından farklıdır. Fakat fon işlemlerine aracılık yönüyle mevduat bankaları ile aynı fonksiyona sahiptir. Bu sebeple katılım bankalarının mevduat bankaları ile rekabet edebilmesi için ilk aşamada kârlı çalışması gerekmektedir ve bununla birlikte istikrarlı bir büyüme göstermesi gerekmektedir.

Katılım finans içinde büyük paya sahip olan katılım bankaları için mevcut en önemli sorun olarak yeterli düzeyde gelişememe gösterilmektedir. Bu sorunun çözümü olarak katılım bankacılığı gelişimi önemlidir. Bu gelişim öncelikle vatandaşlarımızın yani içinde bulunduğumuz toplumun zihni ve ekonomik algısı başka bir deyişle davranış kalıpları ile doğrudan orantılıdır. Toplumun her kesimine erişebilecek düzeyde finansman ve yatırım yöntemleri geliştirilebilir. Katılım bankacılığı bilincine sahip personeller yetiştirilebilir ve bireysel ve kurumsal müşterilerine ihtiyaçlarına yönelik finansman ürünleri sunulabilir. Bu anlamda lokal ürünler geliştirilebilir örneğin; öğrenciye, çiftçiye veya esnafa yönelik olabilir. Ürün olarak küçük miktarda ihtiyaçlara yönelik finansmanlar da sağlanabilir. Fon toplama hususunda mevduat bankaları ile ilgili yarışacak ürünler geliştirilebilir. Ayrıca sermaye

BANKA KÂRLILIK ORANLARININ PANEL VERİ ANALİZİ İLE DEĞERLENDİRİLMESİ: TÜRKİYE'DE FAALİYET GÖSTEREN MEVDUAT VE KATILIM BANKALARININ KARŞILAŞTIRILMASI

piyasalarında direkt işlem yapma yetkisine sahip olmayan katılım bankalarının bu konuda gerekli hususları yasal ve teknik olarak sağlamaya yönelik çalışmalar yapılabilir.

Türkiye’de faaliyet gösteren katılım bankası sayısının yeterli olmaması nedeniyle kârlılığa etki eden faktörlerin banka grupları bazında karşılaştırılması çalışmanın kısıtı olmuştur.

6. KAYNAKÇA

Acaravcı, S., Çalım, A. (2013). Turkish Banking Sector’s Profitability Factors. *International Journal of Economics and Financial Issues*, 3(1), 27-41.

Akala İ. (2018). Comparing Financial Performances of Conventional and Participation Banks: Case of Turkey (2005 - 2015). *International Journal of Inspiration & Resilience Economy*, 2(1), 11-17.

Aktepe, İ. E. (2010). *İslam, Hukuk Çerçevesinde Finansman ve Bankacılık*. Hayat Yayın Grubu.

Alam, N., Gupta, L., Shanmugam, B. (2017). *Islamic Finance: A Practical Perspective*. Palgrave Macmillan Publishing. Cham, Switzerland.

Aris, R. (2010). Competitive conditions in Islamic and conventional banking: A global perspective. *Review of Financial Economics*, 19, 101-108.

Atar A. (2017). Başlangıcından Günümüze Dünyada ve Türkiye’de İslami Bankacılığın Genel Durumu, *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 4(6), 1029-1062.

Bader, M., Shamsheer M., Ariff, M., Taufiq H. (2008). Cost, Revenue, And Profit Efficiency Of Islamic Versus Conventional Banks: International Evidence Using Data Envelopment Analysis. *Islamic Economic Studies*, 15(2), 23-76.

Baltacı, N. (2016). *Banka ve Finansal Sistem*. Ekin Kitapevi. (Türk Bankacılık Sektörünün Tarihsel Gelişimi ve Bugünü. Bölümü).

Demez, S., Ustaoglu M., İncekara A. (2018). Determining and Examining the Performance Index of Dual Banking System: A Panel Data Comparative Analyse for Turkey. *Istanbul Journal of Economics*, 68(2), 221-241.

Demirel, E., Atakişi, A., Abacıoğlu, S. (2013). Bankacılık Faaliyet Oranlarının Panel Veri Analizi: Türkiye’deki Kamu, Özel Ve Yabancı Sermayeli Bankaların Durumu. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 7, 101-111.

**BANKA KÂRLILIK ORANLARININ PANEL VERİ ANALİZİ İLE
DEĞERLENDİRİLMESİ: TÜRKİYE'DE FAALİYET GÖSTEREN MEVDUAT VE
KATILIM BANKALARININ KARŞILAŞTIRILMASI**

Demirgüç-Kunt, A., Huizinga, H. (2000). Financial structure and bank profitability. Retrieved from http://siteresources.worldbank.org/INTFR/Resources/475459-1108132178926/Kunt_Huizinga.pdf. E.T. 12.02.2019.

Dietrich, A., Wanzenried, G. (2014). The determinants of commercial banking profitability in lowmiddle and high-income countries. *Quarterly Review of Economics and Finance*, 54(3), 337-354.

Deran, A., Özulucan A. (2009). Katılım Bankacılığı İle Geleneksel Bankaların Bankacılık Hizmetleri ve Muhasebe Uygulamaları Açısından Karşılaştırılması. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(11). 85-108.

Doğan, M. (2013). Katılım ve Geleneksel Bankaların Finansal Performanslarının Karşılaştırılması: Türkiye Örneği. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Nisan, 175-188.

Er, B., Bulut İ. (2009). *Finansal Yenilik ve Açılımları ile Katılım Bankacılığı*. Türkiye Katılım Bankalar Birliği Yayınları. (Katılım Bankacılığında İki Yeni Finansal Teknik Önerisi: Mudaraba-Risk Sermayesi Yatırım Ortaklıkları ve Mudaraba-Risk Sermayesi Yatırım Fonları Bölümü).

Er, B., Güneysu B. (2016). *Banka ve Finansal Sistem*. Ekin Kitabevi. (Katılım Bankacılığı Bölümü).

Gökalp, F. (2014). Kriz Öncesi ve Kriz Sonrası Dönemler İtibariyle Katılım Bankaları ve Ticari Bankaların Kârlılığı Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 32, 191-201.

Güney, A. (2017). *Banka İşlemleri*. Beta Basım ve Yayımcılık.

Hanif, M., Tariq, M., Tahir, A., Momeneen, W. (2012). Comperative performance study of conventional banking in Pakistan. *International Research Journal of Finance & Economics*, 83(1), 62-72.

Hanif, M. (2011). Differences and Similarities in Islamic and Conventional Banking. *International Journal of Business and Social Science*, 2(2), 166-175.

Hasan, M., Dridi, J. (2010). The effects of the global crisis on Islamic and conventional banks: A comparative study. *IMF Working Papers*, 1-46. <http://kisisel.ankara.edu.tr/politics.ankara.edu.tr/burca/ekonometri/8-%20Degisenvaryans.pdf>. E.T. 25.02.2019.

**BANKA KÂRLILIK ORANLARININ PANEL VERİ ANALİZİ İLE
DEĞERLENDİRİLMESİ: TÜRKİYE'DE FAALİYET GÖSTEREN MEVDUAT VE
KATILIM BANKALARININ KARŞILAŞTIRILMASI**

Iqbal, M. (2001). Islamic and conventional banking in the nineties: A comparative study. *Islamic Economic Studies*, 8(2), 1-28.

Iqbal, M., Molyneux, P. (2005), *Thirty Years of Islamic Banking: History, Performance and Prospects*. Palgrave Macmillan Publishing. New York, USA.

KAP, <https://www.kap.org.tr/tr/> Erişim Tarihi 01.01.2019.

Khan, M., M., Bahatti. (2008). *Developments in Islamic Banking The Case of Pakistan*. Palgrave Macmillan Publishing. New York, USA. 1-264.

Kobanoğlu S., Aykol S. (2015). *Bankacılık Sistemi Finansal Araçlar, Riskler ve Krizler*. Ekin Yayınevi. (Türkiye'de Katılım Bankacılığının Gelişim Süreci Ve Katılım Bankacılığında Kullanılan Finansal Enstrümanlar Bölümü).

Taşkın, F. D. (2011). Türkiye'de Ticari Bankaların Performansını Etkileyen Faktörler. *Ege Akademik Bakış*, 11(2), 289 - 298.

Toraman, C., Ata H, Buğan M. (2015). Mevduat Ve Katılım Bankalarının Karşılaştırmalı Performans Analizi. *Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 16(2), 301-310.

Tatoğlu, F. (2013). *Panel Veri Ekonometrisi*. İstanbul: Beta Yayıncılık.

TKBB, <http://www.tkbb.org.tr/Documents/Yonetmelikler/TKBB-Strateji-Belgesi.pdf> E.T. 01.01.2019

TKBB, <http://www.tkbb.org.tr/> E.T. 01.01.2019.

TKBB, <http://www.tkbb.org.tr/-genel-sunumlar>. E.T. 01.01.2019.

Uygun, D., Dölek, A. (2017). *Bankacılık*. İstanbul: Umut Kitap.

Yurttadur, M., Demirbaş, H. (2107). Türkiye'de Bulunan Katılım Bankaları ve Özel Sermayeli Mevduat Bankalarının Finansal Performanslarının Karşılaştırılması. *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(2), 89-117.